

Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar

Prestationer, utmaningar och viktiga resultat 2016

Urval från direktörens årsrapport

Detta sammandrag innehåller ett litet urval av de viktigaste händelserna 2016, men återger inte hela vidden av det ECDC har uppnått under 2016.

En ingående beskrivning av ECDC:s verksamhetsområde, organisatoriska och administrativa struktur samt arbetsplan återfinns i den fullständiga versionen av årsrapporten.

<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/annual-report-director-2016.pdf/>

Förslag på hänvisning:

Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar. Prestationer, utmaningar

och viktiga resultat – 2016 Urval från direktörens årsrapport Stockholm: ECDC; 2017.

ISBN 978-92-9498-106-6

ISSN 2529-6175

doi 10.2900/553007

Katalognummer TQ-AX-17-001-SV-N

© Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar, 2017.

Alla bilder © ECDC, förutom iStock: omslagets framsida (mitten), sidan 4 (överst till höger), sidan 6 (längst ned); NIH 3D Print Exchange, National Institutes of Health: sidan 24 (överst till vänster)

Kopiering tillåten med angivande av källan.

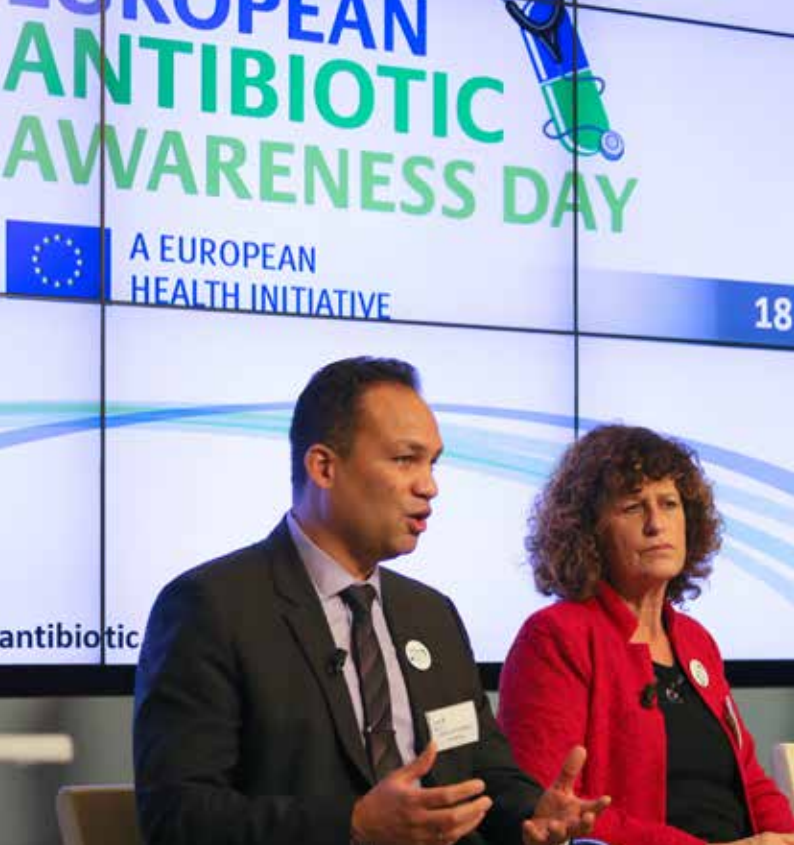
Foton som används i denna publikation omfattas av upphovsrätten och kan inte användas för andra ändamål än denna publikation utan uttryckligt tillstånd från upphovsrättsinnehavaren.

Prestationer, utmaningar och viktiga resultat 2016

Urval från direktörens årsrapport

Innehåll

Förord	5
Inledning	5
Spåra smittsamma sjukdomar	7
Skydda Europas hälsa – ECDC:s sjukdomsprogram	8
ARHAI-programmet: antimikrobiell resistens och vårdrelaterade infektioner	9
EVD-programmet: nya och vektorburna sjukdomar	11
FWD-programmet: livsmedels- och vattenburna sjukdomar och zoonoser	13
HSH-programmet: hiv, sexuellt överförda infektioner och virushepatit	15
IRV-programmet: influensavirus och andra luftvägsvirus	17
TB-programmet: tuberkulos	19
VPD-programmet: sjukdomar som kan förebyggas med vaccin	21
Kommunikation och utbildning: sprida nyheter, förmedla kunskap	23
Hålla ett vakande öga: säkerhetsövervakning av sjukdomar	25
ECDC i siffror	26

Förord av styrelseordföranden

Året 2016 utmärktes av två viktiga händelser där ECDC gav Europeiska kommissionen och EU:s medlemsstater ett mycket uppskattat stöd.

Den första var ett plötsligt utbrott av zikavirus som gav ECDC fullt upp med sjukdomsövervakning, riskbedömningar och framtagning av beredskapsmaterial.

För det andra upptäcktes ett stort utbrott av salmonellainfektion i flera länder tack vare nya standardprotokoll för helgenomsekvensering, vilket ännu en gång bevisade hur viktig metoden är för sjukdomsövervakning. Europeiska kommissionen och medlemsstaterna genomförde snabbt de beslutade motåtgärderna och bidrog på så sätt till en betydande minskning av salmonellainfektion i Europa.

Under 2016 fortsatte styrelsen övervaka genomförandet av de rekommendationer den beslutade om efter den externa utvärderingen av ECDC:s arbete 2015. ECDC kommer att stärkas ytterligare när rekommendationerna omsätts i praktiken under de kommande åren.

Jag vill ta tillfället i akt att tacka vår förra vice ordförande Tiiu Aro för hennes engagemang under de senaste fyra åren. Anni-Riitta Virolainen-Julkunen valdes till styrelsens nya vice ordförande.

Slutligen vill jag tacka Andrea Ammon för hennes framgångsrika ledning av ECDC under de senaste två åren. Hon har konsekvent sett till att våra resultat både har uppfyllt och överträffat förväntningarna. De resultat som presenteras i denna rapport är ett bevis på hennes framgångsrika ledarskap.

*Daniel Reynders
Styrelseordförande
den 24 februari 2017*

Inledning av direktören

2016 var ytterligare ett verksamhetsspäckat år för ECDC. Under året har ECDC gett vetenskapligt och tekniskt stöd till Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och medlemsstaterna. Bara som exempel besvarade ECDC under året 41 formella förfrågningar från kommissionen, varav 19 vidarebefordrades från ledamöter av Europaparlamentet.

Under hela 2016 krävde utbrottet av zikavirus våra forskares fulla uppmärksamhet. ECDC gjorde ett antal riskbedömningar för zikavirus, samarbetade med Världshälsoorganisationen och de nordamerikanska centren för förebyggande och kontroll av sjukdomar om reseråd, utfärdade en falldefinition av zikavirusinfektion och såg över kontrollåtgärderna mot mygg.

Ett stort steg framåt mot flytten till en ny byggnad togs när vi undertecknade hyresavtalet. Vi slutförde även ECDC:s arbetsprogram för 2017 och 2018, bedömde det förebyggande arbetet mot överförbara sjukdomar i EU, utvärderade den europeiska infrastrukturen för mikrobiologi, utforskade skälen till tveksamhet inför vaccination och arbetade på livslånga vaccinationsstrategier.

Bedömning av den epidemiologiska potentialen hos sjukdomsutbrott, både i och utanför EU, är en viktig aspekt av ECDC:s arbete. Därför deltog ECDC i den nybildade europeiska sjukvårdsstyrkans första uppdrag i maj 2016, då ECDC-experten reste till Angola för att bedöma verkningarna för EU-medborgare av utbrottet av gula febern i Angola.

Det har nu gått nästan två år sedan jag tillträdde som tillförordnad direktör för ECDC. Jag vill tacka styrelsen och den rådgivande gruppen för det förtroende de har visat mig, deras ovärderliga råd och deras orubbliga stöd för ECDC.

*Andrea Ammon
Tillförordnad direktör för ECDC
den 27 februari 2017*

Överst till vänster och längst ned: ECDC:s europeiska antibiotikadag är nu inne på sitt nionde år. Projektet mottog 2016 års europeiska hälsopris. Överst i mitten: EU:s utvärderingsuppdrag av folkhälsan i Angola: Efter samtycke från Angolas regering och i nära samverkan med Världshälsoorganisationen anslöt sig ECDC till ett team med medicinska experter och folkhälsoexperter under ledning av europeiska sjukvårdsstyrkan.

Spåra smittsamma sjukdomar

Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC), som inrättades 2005 och ligger i Stockholm, är den EU-byrå som ansvarar för att stärka Europas försvar mot smittsamma sjukdomar. ECDC identifierar, bedömer och förmedlar aktuella och nya hot mot människors hälsa på grund av smittsamma sjukdomar. ECDC stödjer även Europeiska unionens medlemsstater med beredskap och reaktion. Centrumet erbjuder vetenskaplig rådgivning till EU/EES-medlemsstater och är en tillförlitlig informations- och resurskälla på alla områden som rör folkhälsa.

Per den 31 december 2016 har ECDC 260 fast anställda som arbetar med sjukdomsövervakning, utbrottsspårning, vetenskaplig rådgivning, it, kommunikation och administration.

År 2016 hade ECDC en kärnbudget på 58,36 miljoner euro.

Sjukdomsövervakning

En av ECDC:s viktigaste styrkor är dess förmåga att snabbt reagera på smittsamma sjukdomars föränderliga epidemiologi. ECDC driver och underhåller tre system som vart och ett är avgörande för ett specifikt område inom sjukdomskontroll: EWRS (varning vid upptäckta hot), Epis (epidemiologisk omvärldsbevakning) och Tessy (sjukdomsövervakning).

Systemet för tidig varning och reaktion (EWRS) är ett konfidentiellt system som gör det möjligt för medlemsstaterna och Europeiska kommissionen att dela information och skicka varningar om hälsohändelser som kan påverka EU och samordna de reaktionsåtgärder som krävs för att skydda människors hälsa. Systemet har använts med framgång sedan 1998, och ECDC har varit knutet till EWRS sedan april 2005. I samband med utbrottet av zikavirus 2016 visade systemet återigen sitt värde.

Systemet för epidemiologisk omvärldsbevakning (Epis) är en säker webbaserad kommunikationsplattform för internationellt utbyte av epidemiologisk information som kan vara de första tecknen på utbrott av smittsamma sjukdomar.

Det europeiska övervakningssystemet (Tessy) är ett mycket flexibelt databassystem för insamling av sjukdomsdata. EU/EES-länderna rapporterar regelbundet data om smittsamma sjukdomar i Tessy. Data används bland annat för att sammanställa övervakningsrapporter och för ECDC:s interaktiva plattform *Surveillance Atlas of Infectious Diseases*.

ECDC stöder också Europeiska kommissionens och medlemsstaternas arbete i EU:s hälsosäkerhetskommitté för att garantera ett oavbrutet informationsflöde om den senaste utvecklingen och säkra synkroniseringen av folkhälsoåtgärder.

Högst upp till vänster: En hemlös tuberkulospatient diskuterar sin röntgenundersökning med sjukvårdspersonal i Paris. Från ECDC:s fallstudier om åtgärder för hantering av tuberkulos i utsatta grupper.

Överst i mitten: Kateřina Konečná (GUE/NGL, Tjeckien), ECDC:s kontakt med Europaparlamentets ENVI-utskott, besökte ECDC den 14 juni 2016

Överst till höger: ECDC:s krishanteringscenter

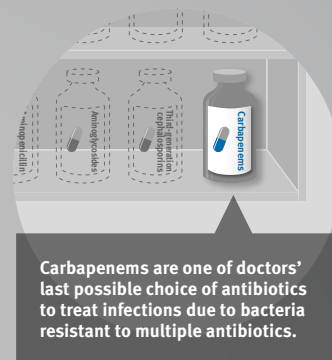
I mitten till höger: ECDC:s expert Josep Jansa träffar folkhälsopersonal i Angola

Längst ned: Aedes-mygga tar sig en blodmåltid

Growing resistance to last-line antibiotics

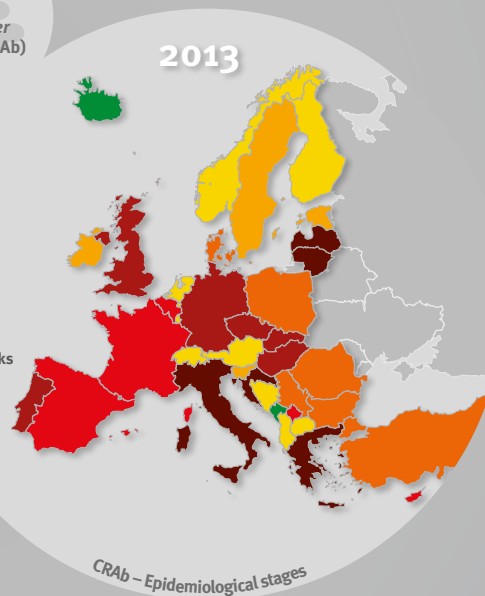
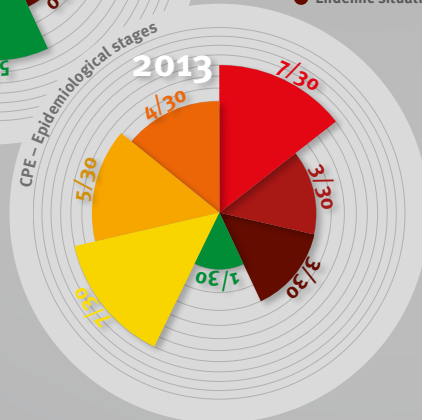
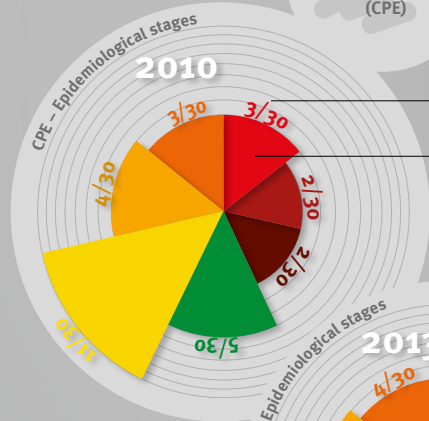
Carbapenems are a major last-line class of antibiotics to treat bacterial infections. The spread of carbapenem-resistant infections is a threat to healthcare and patient safety in Europe as it seriously curtails the ability to cure infections.

Each year, 30 EU/EEA countries report data on antimicrobial resistance to the European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net) and on antimicrobial consumption to the European Surveillance of Antimicrobial Consumption network (ESAC-Net). Both networks are hosted at ECDC. For the first time, 18 countries reported data on *Acinetobacter* spp. to EARS-Net. In addition, experts in 38 European countries participated in the European Survey on Carbapenemase-Producing *Enterobacteriaceae* (EuSCAPE) done for ECDC by the University Medical Centre Groningen, in the Netherlands.

Carbapenemase-producing *Acinetobacter baumannii* (CRAB)

Carbapenem-resistant *Enterobacteriaceae* (CPE)

13/38
countries reported an **uncertain** stage

25/38
countries reported a **certain** stage

Skydda Europas hälsa – ECDC:s sjukdomsprogram

ARHAI-programmet:: antimikrobiell resistens och vårdrelaterade infektioner

Enligt en studie från 2016 som ECDC:s forskare genomfört är bördan av vårdrelaterade infektioner extremt hög i Europa. Studien visar att den kombinerade hälso-bördan av de sex vanligaste typerna av vårdrelaterade infektioner är större än bördan av de 32 överförbara sjukdomarna i BCoDE-studien, en tidigare ECDC-studie om bördan av överförbara sjukdomar i Europa (Burden of Communicable Diseases in Europe 2009–2013).

Även ECDC:s prospektiva europeiska undersökning av karbapenemasproducerande Enterobacteriaceae publicerades 2016. Undersökningen bygger på data från 455 sjukhus i 36 länder. Den visade att i genomsnitt 1,3 patienter per 10 000 sjukhusinläggningar hade en infektion med en karbapenemasproducerande *K. pneumoniae*- eller *E. coli*.

Vänster: ECDC-infografik om sista linjens antibiotika

Under 2016 utökade ECDC sin katalog med onlineresurser för förebyggande och kontroll av antimikrobiell resistens och vårdrelaterade infektioner med målet att förbättra delningen av bästa praxis.

Över 40 länder i hela Europa deltog i den nionde europeiska antibiotikadagen (EAAD) den 18 november. Dagen uppmärksammades med nationella evenemang och stöddes med en kampanj för återhållsam användning av antibiotika i EU-länder. Innan dess tilldelades EAAD den 28 september det prestigefyllda europeiska hälsopriset vid europeiska hälsoforumet i Gastein.

ECDC fortsatte fungera som viktig deltagare i Tatfar, transatlantiska arbetsgruppen för antimikrobiell resistens, som inrättades 2009 för att stärka samarbetet mellan Förenta staterna och EU inom detta område.

Zika virus is transmitted to people through the bite of an infected *Aedes* mosquito. But there are other, although rare, modes of transmission.

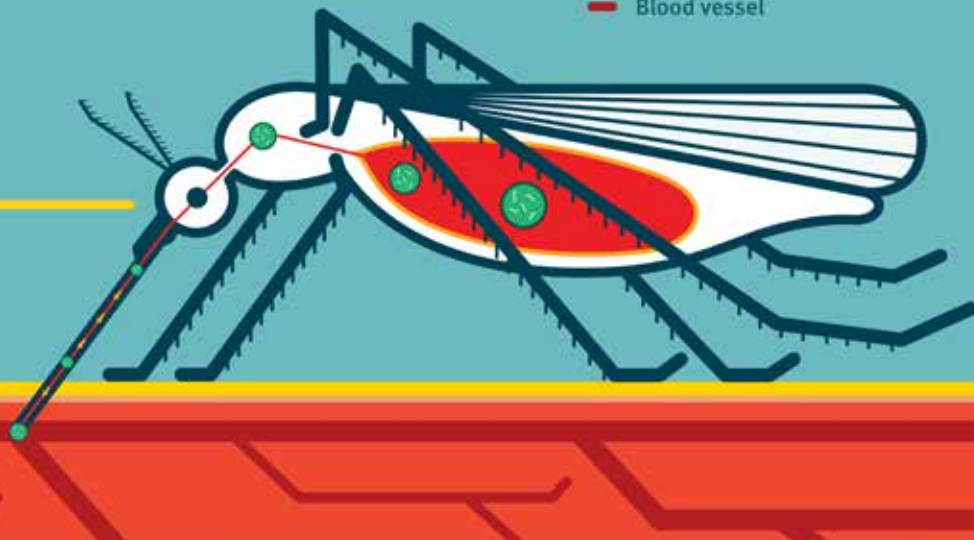
Local transmission could occur in continental Europe during the summer in areas where the tiger mosquito (*Aedes albopictus*) is present – if the Zika virus is imported by travellers.

Mosquito-borne transmission

The mosquito gets infected by biting a person who has the Zika virus in his or her blood. Over the next several days, the mosquito can become infectious and transmit the Zika virus to healthy people by biting them.

Zika virus
Blood vessel

EVD-programmet: nya och vektorburna sjukdomar

När zikaviruset spreds hamnade myggburna sjukdomar i fokus för den epidemiologiska forskningen. Reaktionsåtgärderna innefattade allt från framtagning av riskbedömningar till landsklassificeringar för råd om resor. Andra aspekter av arbetet med zikavirus var bland annat falldefinitioner, beredskapsplaner och en litteraturoversikt över vektorkontrollåtgärder för *Aedes aegypti* och *Aedes albopictus*.

Ett annat forskningsområde var West Nile-feber. ECDC började arbeta med ett modelleringsverktyg för strategier för vektorkontroll för West Nile-feber i Europa. Övervakningen av West Nile-feber förstärktes ytterligare genom tillägg av realtidsdata och kartor till ECDC:s onlineplattform *Surveillance Atlas of Infectious Diseases*.

ECDC:s webbaserade spridningskartor för myggor, fästingar och sandmyggor utökades och innefattar nu alla länder i Medelhavsområdet.

ECDC:s sjukdomsexperter slutförde falldefinitionen för neuroborrelios orsakad av borrelia och överlämnade den till Europeiska kommissionen. De granskade också ett antal alternativ för gradvis harmonisering av övervakningen av neuroborrelios orsakad av borrelia i EU och påvisade luckor i de befintliga systemen.

I maj 2016 ersatte ett nytt nätverk av laboratorier det gamla ENIVD-nätverket. Det nya nätverket – onlineslogan: "EVD LabNet är ett europeiskt expertlaboratorium för nya virussjukdomar" – får finansiering från ECDC och ger stöd för tidig upptäckt och bekräftelse av nya vektorburna sjukdomar.

EVD LabNet samarbetar nära med likartade EU-initiativ för att undvika överlappande arbete. Nätverkets huvudfokus under 2016 var diagnostik av zikavirus.

Listeria monocytogenes in food in the EU in 2015

3.9%
of ready-to-eat
fish products were
L. monocytogenes positive

2.5%
of ready-to-eat
meat products were
L. monocytogenes positive

1.1%
of cheese were
L. monocytogenes
positive

Source: European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2015, published by EFSA and ECDC in 2016.

FWD-programmet: livsmedels- och vattenburna sjukdomar och zoonoser

Utbrutt av livsmedels- och vattenburna sjukdomar är välkänt svåra att spåra. När ett stort utbrutt av *Salmonella*-infektion i flera länder oroade folkhälsosektorn hjälpte ECDC:s experter på livsmedelsburna sjukdomar till att inleda ett EU-omfattande samarbete för att fastställa orsaken till utbruttet.

Tidigt under utbruttet använde experterna i medlemsstaterna och hos ECDC två kompletterande metoder för att spåra den aktuella *Salmonella*-stammen: helgenomsekvensering och MLVA. MLVA, (som står för *multiple-loci variable-number tandem repeat analysis*), är en teknik för att ta fram DNA-fingeravtryck. Den används för genetisk analys av vissa mikroorganismer. Helgenomsekvensering används för att kartlägga hela DNA-sekvensen för en organisms genom vid en enda tidpunkt.

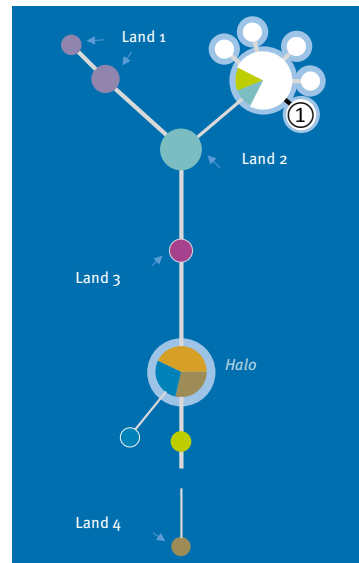
Under *Salmonella*-utbruttet visade ECDC att en kombination av traditionella metoder för signaldetektering med en genetisk strategi påtagligt förbättrar upptäckt och undersökning av utbrutt av livsmedels- och vattenburna sjukdomar.

EPIS-FWD, en gren av plattformen Epidemic Intelligence Information System (EPIS), underlättar tidig upptäckt och bedömning av molekylära typningskluster och utbrutt av livsmedels- och vattenburna sjukdomar i flera länder. Under 2016 hanterade systemet 47 brådskande förfrågningar. Plattformen kopplar

Vänster: *Listeria monocytogenes* i livsmedel, ECDC-infografik

i dagsläget samman epidemiologer och mikrobiologer från 52 länder över hela världen.

ECDC deltar fortfarande intensivt i ELiTE-projektet, som fortsätter sitt banbrytande arbete med att förstå den molekylära epidemiologin för listerios.

Ovan: MST (minium spanning tree) som visualiserar det genetiska förhållandet mellan isolat (kulturer av mikroorganismer som har isolerats för att studeras).

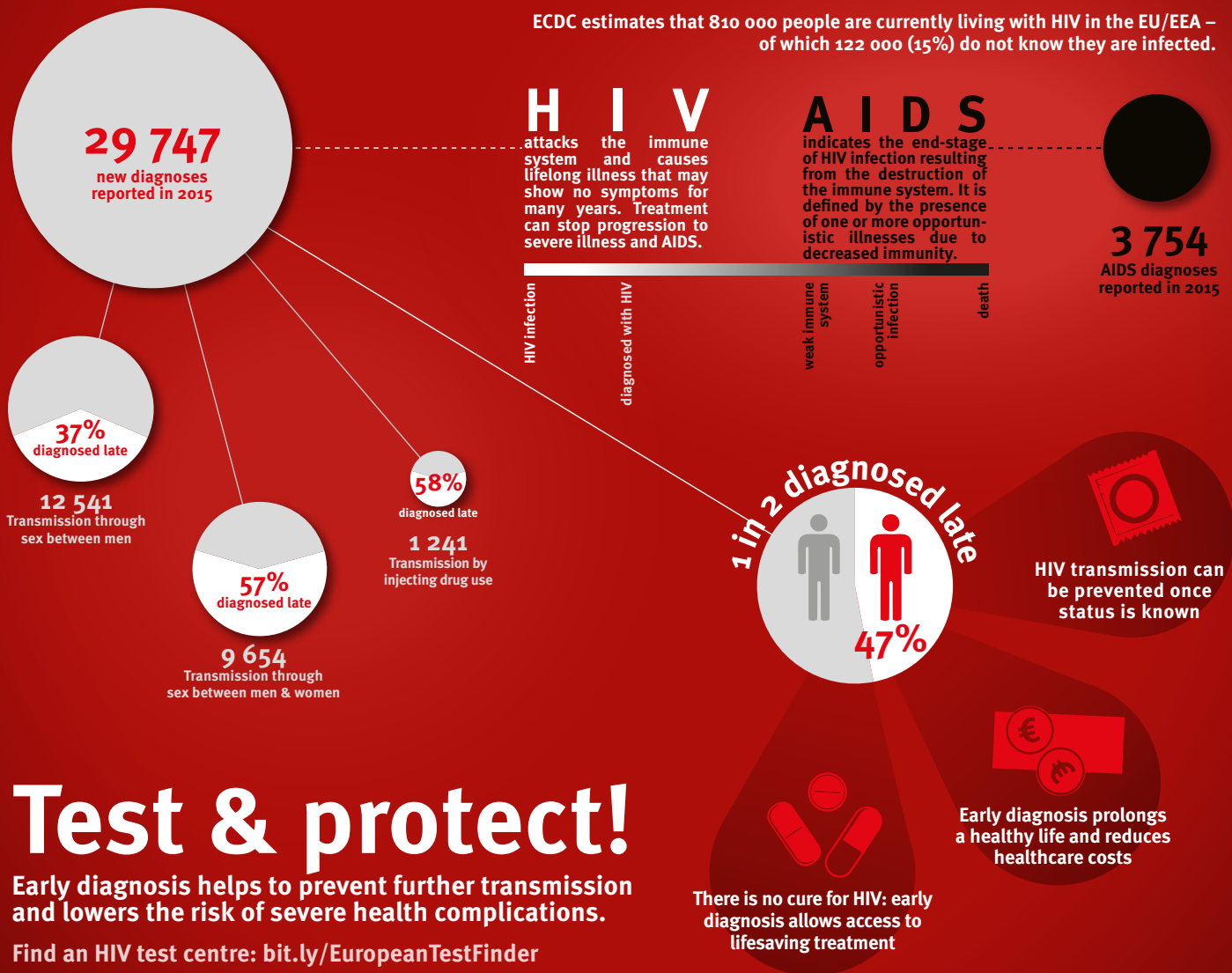
- Cirkelstorleken representerar antalet isolat som har likartad genomprofil.
- Cirklar med halo visar ett gränsöverskridande utbrutt.
- Linjernas längd och tjocklek representerar antalet skillnader mellan de två genomprofilerna.
- Färgerna är slumpmässigt tilldelade för att visa isolatens ursprung. I vårt exempel står lila för "Land 3".

HIV and AIDS in Europe

HIV infection remains of major public health importance in the European Union and European Economic Area (EU/EEA) as the HIV epidemic persists largely unchanged with annually around 30 000 newly reported diagnoses.

ECDC estimates that 810 000 people are currently living with HIV in the EU/EEA – of which 122 000 (15%) do not know they are infected.

Test & protect!

Early diagnosis helps to prevent further transmission and lowers the risk of severe health complications.

Find an HIV test centre: bit.ly/EuropeanTestFinder

Follow us on twitter: @ECDC_HIVAIDS

HSH-programmet: hiv, sexuellt överförda infektioner och virushepatit

I mars 2016 träffades nätverken för humant immunbristvirus (hiv) och sexuellt överförda infektioner (STI) i Bratislava för ett gemensamt möte med Världshälsoorganisationens regionkontor för Europa för att diskutera bättre sjukdomsövervakning och bättre praxis i Europa.

ECDC presenterade sitt nya modelleringsverktyg för hiv, som använder hiv-övervakningsdata för att uppskatta flera parametrar: hur många som lever med hiv, det årliga antalet nya infektioner, den genomsnittliga tiden mellan infektion och diagnos samt hur många som behöver behandling. I en artikel baserad på data från alla EU-länder uppskattade ECDC antalet personer som lever med hiv till 810 000, varav en av sju inte är medveten om sin hivpositiva status.

ECDC fortsätter att samordna övervakning av hiv, sexuellt överförda infektioner och virushepatit på EU-nivå. Den omfattande årliga rapporten om övervakningen av hiv/aids i Europa som tas fram i samarbete med Världshälsoorganisationens regionkontor för Europa offentliggjordes på Världsaidsdagen den 1 december.

Gonorré har i allt högre grad utvecklat resistens mot antibiotikabehandling. En sentinelrapport från ECDC med rapportering av antimikrobiell resistens hos gonokocker bekräftade denna trend.

ECDC publicerade två årliga övervakningsrapporter om hepatit B och hepatit C. Under 2016 handlade det

mesta av arbetet med hepatit om att utforska alternativa datakällor som kan beskriva sjukdomsörskan för hepatit, t.ex. genom att upprätta ett protokoll för seroprevalensen för hepatit C i Europa.

Ett expertmöte sammankallades för att diskutera alternativen för övervakning av läkemedelsresistensen hos hiv i Europa. Ett första förslag kommer att släppas 2017.

ECDC:s experter bidrog till en studie av determinanterna för infektion hos sexarbetare som publicerades i *The Lancet HIV*. Studien presenterar belegg för den negativa inverkan som kriminalisering och restriktiv lagstiftning kan ha på kontrollen av överföring av hiv bland sexarbetare.

ECDC fortsatte övervaka genomförandet av *Dublinförklaringen från 2004 om partnerskap för att bekämpa hiv/aids i Europa och Centralasien*. Inom ramen för detta arbete publicerade ECDC en rapport och ett kortfattat underlag om profylax före exponeringen för hivprevention i Europa.

Som svar på begäranden om tekniskt stöd anordnade ECDC landsuppdrag till Kroatien, Bulgarien och Malta.

ECDC samarbetade med EASL (European Association of the Study of the Liver) och IUSTI (International Union against Sexually Transmitted Infections) om två samförståndsavtal som kommer att göra framtida gemensamma projekt möjliga.

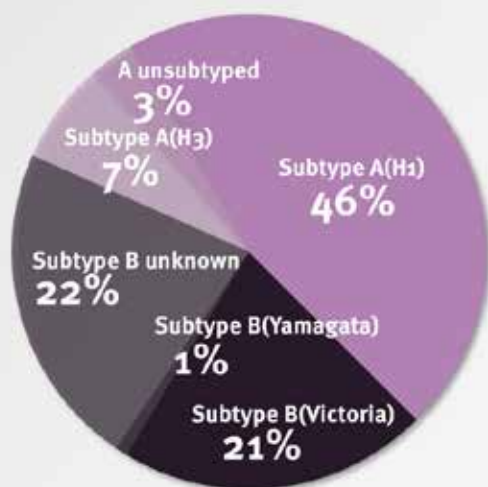
Vänster: Hiv/aids, ECDC-infografik

Influenza in Europe

Season 2015–2016

Circulating viruses

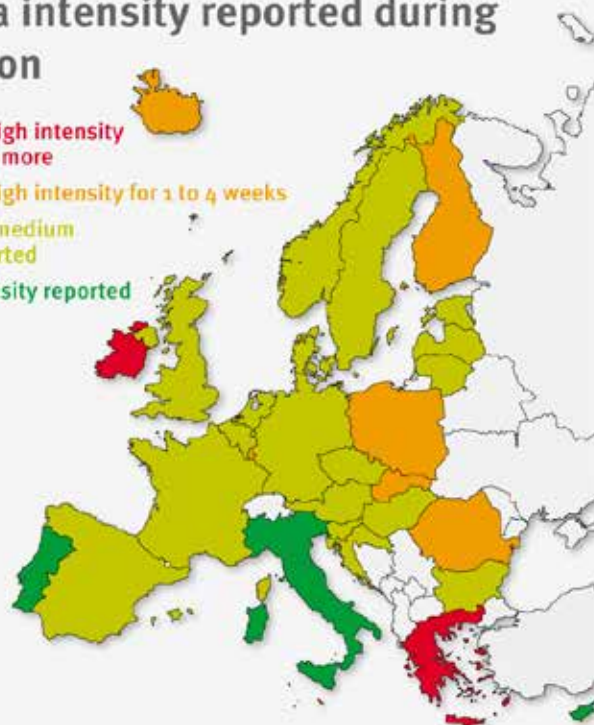
Only sentinel specimens are included

Influenza intensity reported during the season

- High or very high intensity for 5 weeks or more
- High or very high intensity for 1 to 4 weeks
- Only low and medium intensity reported
- Only low intensity reported

- Cyprus
- Luxemburg
- Malta

Influenza trend

Lab test results from sentinel specimens, by week

IRV-programmet: influensavirus och andra luftvägsvirus

ECDC och Världshälsoorganisationens regionkontor för Europa fortsatte med sin gemensamma influensaövervakning. En av de många aktiviteterna inom detta område är utgivningen av en influensabulletin varje vecka för Europa under influensasäsongen (www.flu-news-europe.org).

Baserat på undersökningar som genomförts av Venice-nätverket släppte ECDC en rapport om täckningsgraden och vaccinationsrekommendationerna för säsongsinfluensa i EU:s medlemsstater.

Exempel på andra aktiviteter är tekniskt arbete med övervakning av respiratoriskt syncytialvirus, en uppskattning av den sjukdomsburda som kan tillskrivas influensa, en bedömning av svårighetsgraden för pandemisk influensa och stöd till Världshälsoorganisationens process för val av vaccinstammar.

Zoonotiska influensavirus och andra nya luftvägsvirus övervakas genom ECDC:s funktion för epidemiologisk omvärldsbevakning. ECDC bedömer regelbundet vilken risk dessa virus utgör, i synnerhet när ovanliga eller oväntade fall hos människor rapporteras. ECDC tog 2016 fram sex riskbedömningar av luftvägsvirus, bland annat av säsongsinfluensa, högpatogen aviär influensa A (H5N8) och enterovirus.

ECDC anordnade ett tekniskt arbetsseminarium om hur högre vaccinationsfrekvenser för influensa ska kunna uppnås hos sjukvårdspersonal. ECDC lanserade en e-lärandemodul om detta ämne – som främst riktar sig till personer som är verksamma inom folkhälsoområdet – och gav ut kompletterande material såsom informationsblad, affischer och broschyrer för sjukvårdspersonal.

Finansieringen av det externa I-MOVE-nätverket fortsatte. I-MOVE ger uppskattningar av effektiviteten hos vaccin mot säsongsinfluensa. Under 2016 finansierade ECDC flera studier med flera ingående länder av effektiviteten hos de vacciner mot säsongsinfluensa som användes i Europa.

ECDC inledde dessutom ett offentligt samråd för att få fram expertutlåtanden om nyttan med neuramidashämmare för prevention och behandling av influensa. Responsen kommer att ingå i ett evidensbaserat expertutlåtande som är planerat för publicering i juni 2017.

Fortsatt stöd gavs till European Influenza Surveillance Network (EISN) och European Reference Laboratory Network for Human Influenza (ERLI-Net).

I november gjordes ett landsbesök till Island för att se över landets uppdaterade pandemiberedskapsplan.

Vänster: Översikt över säsongsinfluensa, ECDC-infografik

TB-programmet: tuberkulos

Tuberkulos är en viktig sjukdoms- och dödsorsak i Europa. Sjukdomsburden är ojämnt fördelad mellan befolkningarna och varierar såväl med kön som med social och ekonomisk status.

För att betona detta budskap publicerade ECDC ett nyligen framtaget vägledningsdokument om tuberkuloskontroll i utsatta populationer som är svåra att nå, åtföljt av ett policyinformationsmeddelande om samma ämne. ECDC:s fortsatta fokus på att utrota tuberkulos i Europa framgår även av tre fallstudier som publicerades som exempel på åtgärder för att hantera tuberkulos i utsatta grupper.

Den årliga gemensamma ECDC–WHO-Europa-rapporten om *tuberkulosövervakning i Europa* presenterades på Världstuberkulosdagen den 24 mars.

Under 2016 presenterade ECDC:s tuberkulosexperten en första rapport om den molekylära övervakningen av multiresistent tuberkulos och utarbetade en handbok för EU-laboratorier som deltar i diagnostisering av tuberkulos.

Utbytesbesök och utbildningsinsatser fortsatte i de fem länder som Världshälsoorganisationen högprioriterar: Bulgarien, Estland, Lettland, Polen och Rumänien.

Alla foton från ECDC-fallstudier på åtgärder för att hantera tuberkulos i utsatta grupper.

*Överst: Sjukvårdspersonal och hemlös tuberkulospatient i Paris
Längst ned till vänster: "Don't miss this bus on the road to health" –
tuberkulosköpbil i London
Längst ned till höger: Tuberkulos i romsk by i Slovakien*

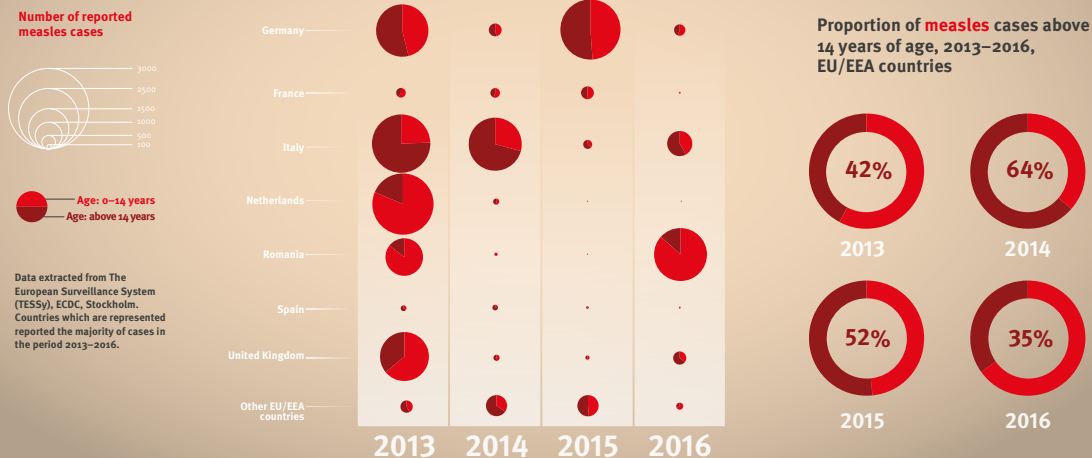
Elva kollegialt granskade vetenskapliga artiklar av ECDC-epidemiologer publicerades i vetenskapliga tidskrifter. Ämnena var bland annat analys av data från tuberkulosövervakning, externa kvalitetsbedömningar av tuberkulos- och läkemedelsresistens i EU och resultaten från flera ECDC-projekt.

ECDC:s årliga tuberkulosrapport publiceras gemensamt med Världshälsoorganisationens regionkontor i Europa

Measles affects all age groups

Measles is an acute, highly contagious disease capable of creating epidemics. It can be contracted at any age. **Infants and children** are often believed to be the only age groups affected by measles, but the disease also spreads among **teenagers and adults**. Vaccination is the best way to protect yourself and others against measles, regardless of age.

SURVEILLANCE REPORT

Measles and rubella monitoring

July 2016

Disease surveillance data: 1 July 2015 – 30 June 2016

Main developments

The ECDC measles and rubella monitoring report is published twice a year. The January issue reports on the previous calendar year, while the summer issue (July) focuses on the most recent measles and rubella season and presents the data collected over the past 12 months. Visualised measles and rubella data are available online through the [measles](#) [1] and [rubella](#) [2] pages of the ECDC Surveillance Atlas (updated monthly). In addition, ECDC produces monthly high-resolution measles [maps](#) [3].

Measles

- Between 1 July 2015 and 30 June 2016, 1 818 cases of measles were reported by 30 EU/EEA countries. Twenty-six countries reported consistently throughout this 12-month period.
- Italy accounted for 31% of all cases reported during this period.
- Measles is targeted for elimination in Europe. The measles notification rate was below the elimination target (one case per million population) in 19 of the 30 reporting countries. Eight of these 19 countries reported zero cases. Eleven reporting countries had a notification rate above this indicator, with Lithuania reporting the highest rate (16.8 cases per million population).
- The diagnosis of measles was confirmed by positive laboratory results (serology, virus detection or isolation) in 94% of all cases.

VPD-programmet: sjukdomar som kan förebyggas med vaccin

ECDC publicerade två vägledningsdokument under europeiska immuniseringsveckan 2016: en uppdaterad version av "Let's talk about protection" (om immunisering i barndomen) och "Let's talk about hesitancy" (om tveksamhet till vaccination). Hittills har sju länder anpassat dessa dokument för nationell användning. Lokaliserade versioner tas fram i Österrike, Italien och Grekland.

Den dramatiska minskningen av vaccinationstäckningen för humant papillomavirus (HPV) i vissa medlemsstater föranledde ECDC att inleda arbete med att fastställa determinanter för tveksamhet till HPV-vaccination och ta upp oron för säkerhetsproblem. Som ett första steg har ECDC och det internationella organet för förebyggande och kontroll av HPV börjat övervaka tveksamheten till HPV-vaccination i sociala medier.

ECDC har hållit ett arbetsseminarium om att hitta balansen i livslång vaccination och inlett ett projekt om den observerade bördan av sjukdomar som kan förebyggas med vaccin i äldre åldersgrupper. Projektet samlar in data om bördan av sjukdomar som kan förebyggas med vaccin hos vuxna för att ge beslutsfattare information om hur vaccinationsprogram skulle kunna förbättras och hur en strategi för livslång immunisering skulle ge ett bättre skydd i Europa.

*Överst: Mässling drabbar alla åldersgrupper, ECDC-infografik
Längst ned till vänster: 2016 års utgåva av Let's talk about protection
Längst ned till höger: ECDC:s övervakningsrapport om mässling och röda hund*

Under 2016 upgraderade ECDC sentinelsystemen för kikhosta och invasiv sjukdom orsakad av *Streptococcus pneumoniae* (IPD). Övervakningen sker genom sjukhusbaserade nätverk där laboratorieexperter, epidemiologer och läkare samarbetar för att snabbt upptäcka och diagnostisera fall av kikhosta och IPD. Målet är att spåra inverkan och effekten av vaccinationer och övervaka antimikrobiell resistens och serotypersättning.

ECDC utredde en brist på kikhostevacciner och publicerade sina rön i en snabb hotbildsbedömning.

Det ökade antalet difterifall i EU/EES (70 fall 2015 jämfört med 14 fall 2010) föranledde ECDC att göra en snabb hotbildsbedömning av ett dödligt fall av difteri i Belgien och bedöma tillgången på difteriantitoxin i Europa.

ECDC tog fram en handlingsplan som vägledning för arbetet med utrotning av polio och stöd för Europas poliofria status. Handlingsplanen är inriktad på inneslutningsaspekter (t.ex. identifiering av anläggningar som är nödvändiga för poliovirus och förstöring av alla återstående polio-typ-2-virus som finns sparade på laboratorier).

ECDC:s vaccinationsschema, *Vaccine Scheduler*, var fortsatt en av de mest besökta funktionerna på ECDC:s webbplats, med 234 000 besök 2016 (54 000 unika besökare).

Högst upp till vänster: "Och det europeiska hälsopriset går till ..." ECDC:s direktör Andrea Ammon och kommunikationsexperten Giovanni Mancarella vid europeiskt hälsoforum i Gastein, Österrike.
 Överst i mitten: Prisdiplom, europeiska hälsopriset 2016
 Överst till höger: Finns även i pappersform: ECDC-rapporter
 I mitten till höger: EPIET-medlemmar, Spetses, Grekland
 Längst ned: Kampanjaffisch, Europeiska antibiotikadagen 2016.

Kommunikation och utbildning: sprida nyheter, förmedla kunskap

Integrationen av riskkommunikation och nationell beredskapsplanering fastställdes formellt i ECDC:s nya kommunikationsstrategi. Den nya strategin kommer att ligga till grund för ECDC:s kommunikationsinsatser under de kommande åren.

ECDC publicerade sammanlagt 158 rapporter 2016, varav 38 snabba riskbedömningar och 69 övervakningsrapporter.

ECDC:s närvaro i sociala medier ökade påtagligt 2016, delvis som en följd av det starka intresset för ECDC:s kommunikation om zika.

2016 var 20-årsdagen för *Eurosurveillance*, en händelse som firades med ett vetenskapligt seminarium. Tidskriften fick in 864 bidrag under 2016 och 234 artiklar publicerades, vilket betyder att 20 procent av de inlämnade texterna accepterades. Tidskriftens effektfaktor 2016 ökade till 5,98, vilket placerar *Eurosurveillance* på topp tio-listan för tidskrifter inom området infektionssjukdomar.

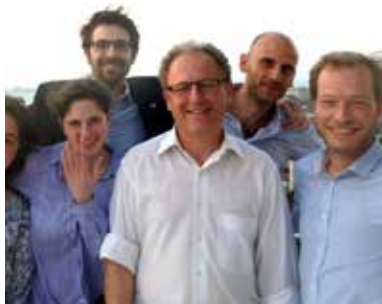
EPIET och dess partnerprogram EUPHEM integrerades i det som nu kallas ECDC Fellowship Programme. Programmet kommer att fortsätta erbjuda två separata vägar (epidemiologi och folkhälsomikrobiologi) som kommer att ha gemensam logistik och en gemensam organisatorisk ram.

Programmets tvååriga kursplan har tydlig tonvikt på uppdrag vid folkhälsoinstitut i hela Europa där kursdeltagarna är fullständigt delaktiga i det dagliga arbetet för folkhälsa.

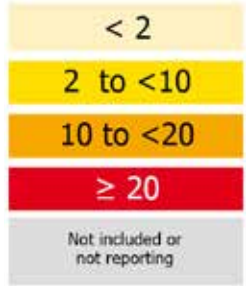
Under 2016 rekryterades 28 nya kursdeltagare, medan 36 deltagare examinerades. Vi årets slut var 76 deltagare registrerade (kohort 2015 och kohort 2016 kombinerade). Programmet genomförde 29 utbildningsbesök, anordnade en introduktionskurs och genomförde sju utbildningsmoduler. Alla kursdeltagarna deltog i fältutredningar.

I mars 2016 undertecknade ECDC ett samarbetsavtal med nätverket AspHER, Association of Schools of Public Health in the European Region. AspHER representerar över 100 utbildningsinstitutioner inom folkhälsoområdet i Europa.

En enkät bland AspHERs medlemmar gjordes för att utforska områden av gemensamt intresse inom området överförbara sjukdomar. Detta kommer att leda till en första kartläggning av läroplanen 2017 och till att ett utökat nätverk av utbildningsinstitutioner skapas som deltar i ett antal gemensamma aktiviteter, såsom fakultetsutbyten och kompetensutveckling.

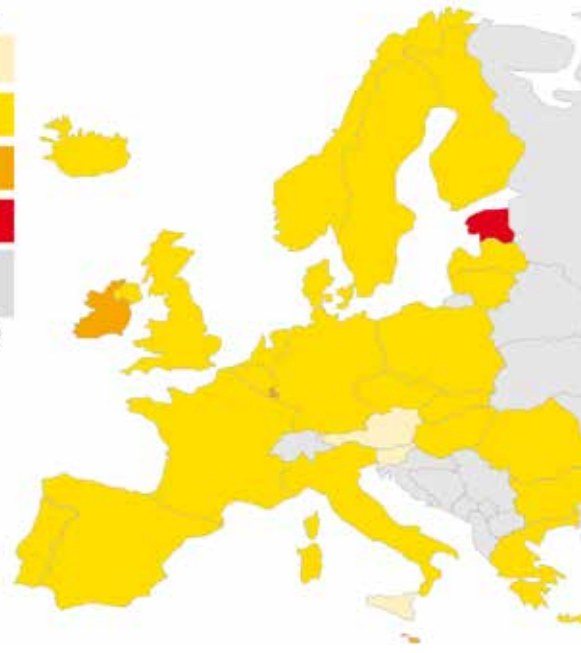

Rate per 100 000 population

EU/EEA rate 5.9 per 100 000*

Non-visible countries
Liechtenstein
Luxembourg
Malta

Hålla ett vakande öga: säkerhetsövervakning av sjukdomar

Epidemiologisk omvärldsbevakning och reaktion

Sedan ECDC inrättades har sjukdomsövervakning varit dess ojämförligt mest centrala mandat. För ECDC är sjukdomsövervakningen ingen isolerad verksamhet utan sker i ett sammanhang; det är bara i kombination med andra folkhälsofunktioner såsom vetenskaplig rådgivning, beredskap, reaktion, utbildning och kommunikation om hälsa som ECDC kan leva upp till sin verkliga potential och fungera som en ledande kraft i skyddet av folkhälsan i Europa.

Antalet snabba hotbilsbedömningar som togs fram 2016 visar ECDC:s förmåga till snabb reaktion vid epidemiologiska hot: i 38 publicerade snabba hotbilsbedömningar gav ECDC värdefull bakgrundsinformation och kortfattade hotbilsanalyser. ECDC publicerade också 45 epidemiologiska *uppdateringar* på sin webbplats, varav 39 om zikavirus.

ECDC började se över sin metodik och sina förfaranden för snabb hotbilsbedömning för att göra metoderna ännu mer enhetliga och säkerställa att medlemsstater och internationella organisationer är delaktiga.

I samarbete med Världshälsoorganisationen och de nordamerikanska centren för kontroll och förebyggande av sjukdom granskades och uppdaterades landsklassificeringarna för zikavirus. Resultaten användes för att ta fram riskkartor och ge reseråd.

Högst upp till vänster: Zikavirus, modell från 3D-skrivare

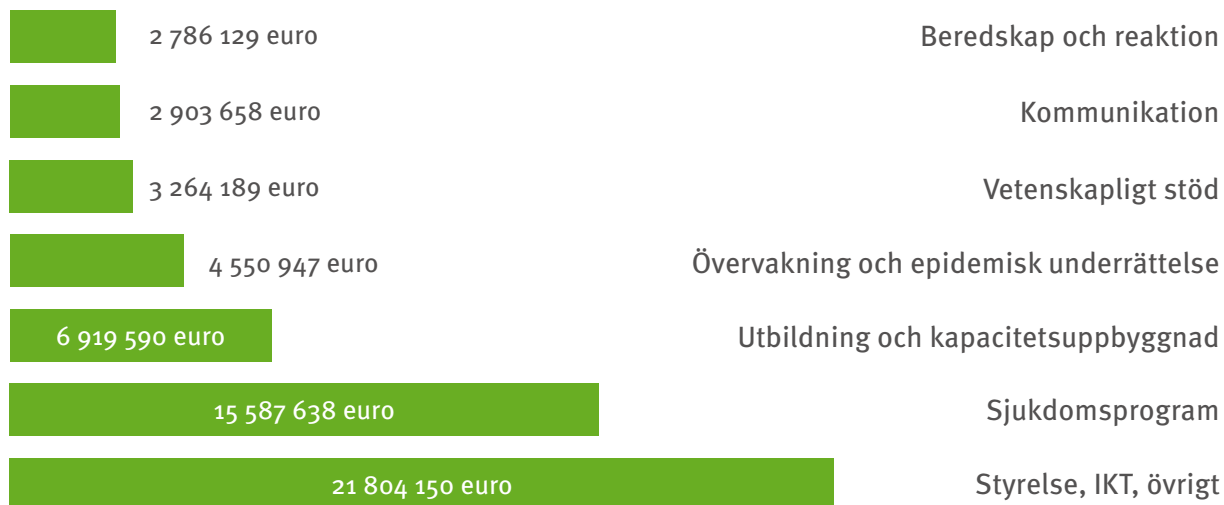
Överst i mitten: ECDC-forskarna Josep Jansa och Ettore Severi ansluter sig till teamet från den europeiska sjukvårdsstyrkan för ett uppdrag i Angola

Överst till höger: Incidenskartan för hiv

I mitten till vänster: Foto av ECDC-anställda

Längst ned: Diskussion vid ECDC:s dagliga rundabordsmöte

ECDC:s budget för 2016

Total kärnbudget: 58,36 miljoner euro

Den 23 maj 2016 godkände EU:s budgetkommitté finansieringen av ECDC:s nya huvudkontor.

Efter mer än 10 år kommer ECDC att lämna sina lokaler och flytta till Frösunda, 2,5 km norr om sin nuvarande plats och 5 km norr om Stockholm centrum.

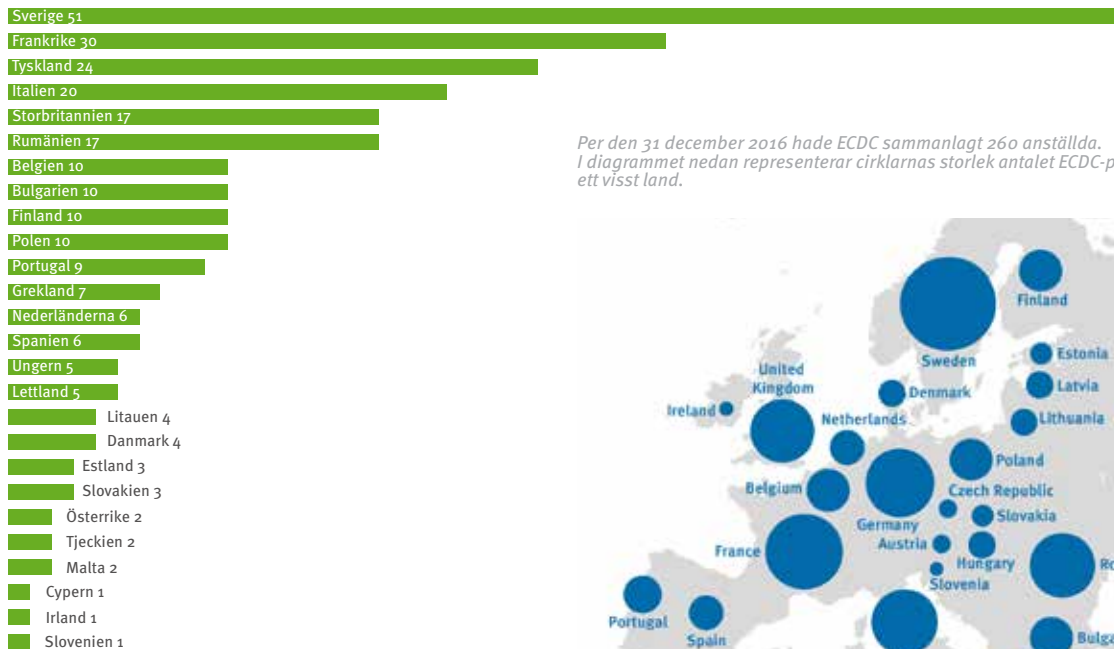
Förberedelserna för flytten inleddes i slutet av 2016, och det mesta av planeringen kommer att ligga under 2017. Själva flytten kommer att äga rum våren 2018.

Tomtebodaskolan, uppförd 1888, en gammal skolbyggnad som byggdes om för att fungera som ECDC:s huvudkontor, kommer att utrymmas i början av 2018.

ECDC i siffror

ECDC:s anställda efter nationalitet

Per den 31 december 2016 hade ECDC sammanlagt 260 anställda. I diagrammet nedan representerar cirklarnas storlek antalet ECDC-personal från ett visst land.

**Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av
sjukdomar (ECDC)**

Postadress:
Granits väg 8, 171 65 Solna

Besöksadress:
Tomtebodavägen 11A, 171 65 Solna, Sverige

Tfn +46 858601000
Fax +46 858601001
<http://www.ecdc.europa.eu>

An agency of the European Union
<http://www.europa.eu>

